

Akceptuję

Tomasz Dąbrowski
podsekretarz stanu

dokument podpisany elektronicznie
402896.1110382.887560

MINISTER ENERGII

Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej

opracowany na podstawie art. 8 ust 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 2017/1938 z 25 października 2017 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (UE) 994/2010

Warszawa, 2019 r.

Spis treści

1. WSTĘP	3
1.1 Organ doradczy Ministra Energii	4
2. DEFINICJE STANÓW KRYZYSOWYCH ORAZ ŚRODKI PRZYJMOWANE W POSZCZEGÓLNYCH STANACH KRYZYSOWYCH	5
2.1 Stan wczesnego ostrzeżenia (early warning)	6
2.2 Stan alarmowy (alert state)	8
2.3 Stan nadzwyczajny (emergency state)	10
3. SZCZEGÓLNE ŚRODKI W ODNIESIENIU DO ENERGII ELEKTRYCZNEJ I SYSTEMÓW CIEPŁOWNICZYCH	15
3.1. Sektor energii elektrycznej	15
3.1.1. Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor energii elektrycznej	16
3.1.2. Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw	16
3.1.3. Mechanizmy służące zapewnieniu odpowiedniej koordynacji, w tym wymiany informacji między operatorem systemu przesyłowego elektroenergetycznego i gazowego	16
3.2. Sektor ciepłowniczy	17
3.2.1. Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor ciepłownictwa systemowego	17
3.2.2. Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw	17
4. PODMIOT LUB ZESPÓŁ ZARZĄDZAJĄCY W SYTUACJI KRYZYSOWEJ	17
5. ROLA I OBOWIĄZKI POSZCZEGÓLNYCH PODMIOTÓW W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA DOSTAW GAZU ZIEMNEGO	18
5.1 Rola operatorów w zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego	18
5.2 Rola przedsiębiorstw gazowych	22
5.2.1 Wykorzystanie środków rynkowych	22
5.2.2 Wykorzystanie środków nierynkowych - zapasy obowiązkowe gazu ziemnego	23
5.2.3 Wykorzystanie środków nierynkowych - ograniczenia w poborze gazu ziemnego	23
5.3 Zadania i rola odbiorców przemysłowych oraz producentów energii elektrycznej w przypadku zakłóceń w dostawach gazu ziemnego	24
6. ŚRODKI DOTYCZĄCE NIENALEŻYTEGO ZUŻYCIA PRZEZ ODBIORCÓW, KTÓRZY NIE SĄ ODBIORCAMI CHRONIONYMI	24
7. TESTY REAGOWANIA W SYTUACJI WYSTĄPIENIA SYTUACJI NADZWYCZAJNEJ	25
8. WYMIAR REGIONALNY	27
8.1 Regionalna grupa ryzyka - Białoruś	27
8.1.1 Środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych	28
8.1.2 Mechanizmy współpracy	31
8.1.3 Solidarność wśród państw członkowskich	32
8.2 Regionalna grupa ryzyka – Ukraina	33
8.2.1 Środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych	33
8.2.2 Mechanizmy współpracy	34
8.2.3 Solidarność między państwami członkowskimi	35
8.2.4 Propozycje dotyczące oceny kolejnego planu na wypadek sytuacji nadzwyczajnej	35

1. Wstęp

Niniejszy dokument opracowany został na podstawie art. 8 ust. 2 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 2017/1938 z 25 października 2017r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (UE) 994/2010 (dalej: rozporządzenie 2017/1938).

Celem dokumentu jest przedstawienie środków oraz procedur postępowania, w tym schematów obiegu informacji oraz działań podejmowanych w celu przeciwdziałania, ograniczenia lub usunięcia skutków zakłóceń w dostawach gazu ziemnego wysokometanowego, jak również środków i procedur mających na celu zapobieganie zakłóceniom w dostawach gazu ziemnego w poszczególnych stanach kryzysowych, tj. w stanie: wczesnego ostrzeżenia, alarmowym oraz nadzwyczajnym.

Z uwagi na zasilanie systemu gazu zaazotowanego wyłącznie z krajowych źródeł (kopalni gazu) oraz rozproszony charakter wydobycia, ciągłość dostarczania gazu ziemnego do odbiorców przyłączonych do tego systemu obarczona jest dużo mniejszym ryzykiem niż ma to miejsce w przypadku systemu gazu ziemnego wysokometanowego. Drobne awarie występujące na instalacjach eksploatacyjnych i technicznych skutkujące zakłóceniami w dostawach gazu z poszczególnych obiektów są kompensowane przez gaz pochodzący z akumulacji w gazociągach bądź przez zwiększanie dostaw z innych źródeł.

Ponadto, dokument określa:

1. zakres odpowiedzialności za bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego uczestników rynku oraz organu właściwego (w rozumieniu art. 3 ust. 2 rozporządzenia 2017/1938);
2. zasady monitorowania polskiego rynku gazu ziemnego;
3. określenie ról, procedur postępowania, dostępnych środków, schematów komunikacji między podmiotami w przypadku wystąpienia poszczególnych stanów kryzysowych;
4. działania podejmowane przez organy administracji publicznej, przedsiębiorstwa energetyczne, operatora systemu przesyłowego, operatorów systemów dystrybucyjnych oraz operatora systemu magazynowania w każdym ze stanów kryzysowych;
5. rolę organu właściwego oraz sposoby postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, w tym tryb wykorzystania środków rynkowych i nierynkowych.

Dokument podlega aktualizacji co 4 lata lub częściej jeżeli jest to uzasadnione odpowiednimi okolicznościami. W związku z trwającymi pracami nad projektem nowego rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, których celem jest zwiększenie efektywności mechanizmu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, niniejszy Plan działań na wypadek sytuacji nadzwyczajnej zostanie zaktualizowany po wejściu w życie ww. rozporządzenia.

1.1 ORGAN DORADCZY MINISTRA ENERGII

Organem właściwym odpowiedzialnym za zapewnienie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego jest Minister Energii. W celu zapewnienia skutecznego obiegu informacji oraz skutecznego reagowania w przypadku wystąpienia stanu kryzysowego w sektorze gazu ziemnego Minister Energii działa przy pomocy Zespołu do spraw zapewnienia bezpieczeństwa paliwowego Państwa (zwanego dalej: Zespołem). Zespół ten jest organem doradczym Ministra Energii. Skład oraz zasady funkcjonowania Zespołu określone są w zarządzeniu Ministra Energii¹. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele:

1. Ministra Energii,
2. Pełnomocnika Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej,
3. Prezesa Urzędu Regulacji i Energetyki (dalej: Prezes URE),
4. Dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa,
5. Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

W pracach Zespołu mogą uczestniczyć także zaproszone osoby niebędące członkami Zespołu, których wiedza i doświadczenie mogą być przydatne do wykonywania zadań Zespołu np. operatorzy systemów gazowych.

Wykaz danych teleadresowych komórek organizacyjnych uczestniczących w działaniach antykryzysowych na każdym poziomie sytuacji kryzysowej stanowi załącznik do niniejszego Planu.

Do zadań Zespołu należy m.in.:

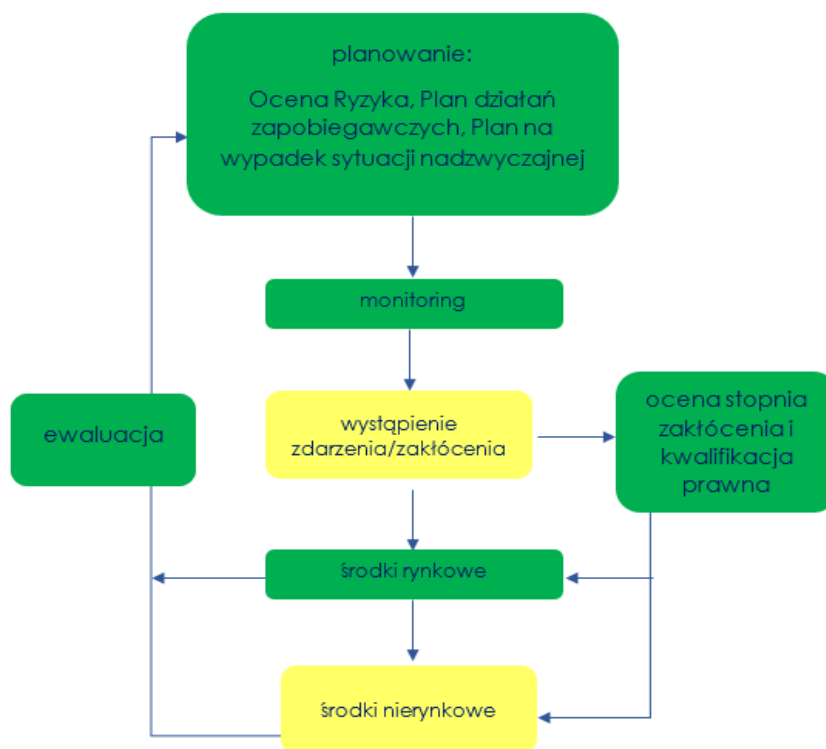
- monitorowanie bieżącej sytuacji w systemie gazowym na podstawie danych uzyskiwanych od operatora systemu przesyłowego;
- przedstawianie rekomendacji dla Ministra Energii w sprawie podjęcia działań interwencyjnych, na szczeblu rządowym, na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i zakłóceń w dostawach gazu ziemnego oraz propozycji środków interwencyjnych optymalnych w danej sytuacji kryzysowej, w tym zasadności wprowadzenia jednego ze stanów kryzysowych, o których mowa w art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 2017/1938;
- monitorowanie sytuacji na rynku gazu ziemnego w czasie realizowania działań interwencyjnych;
- przedstawianie rekomendacji dla Ministra Energii w sprawie wystąpienia Polski do Komisji Europejskiej o ogłoszenie stanu nadzwyczajnego, w sektorze gazu ziemnego, na całości lub części terytorium Unii Europejskiej;
- po zakończeniu działań interwencyjnych, przeprowadzenie analizy raportu operatora systemu przesyłowego gazowego z sytuacji kryzysowej, ze szczególnym uwzględnieniem zawartych w nim wniosków obejmujących propozycje poprawy procedur oraz kierunków rozwoju infrastruktury w celu uniknięcia podobnych zdarzeń.

---

¹ <https://dziennikurzedowy.me.gov.pl/> rok 2019 r. poz. 4, 2017 r. poz. 2

2. Definicje stanów kryzysowych oraz środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych

Rysunek 1. Schemat działań w przypadku wystąpienia stanu kryzysowego

W ramach środków rynkowych po stronie podażowej zidentyfikowane są: zwiększenie elastyczności przywozu gazu ziemnego oraz komercyjne magazynowanie tego surowca.

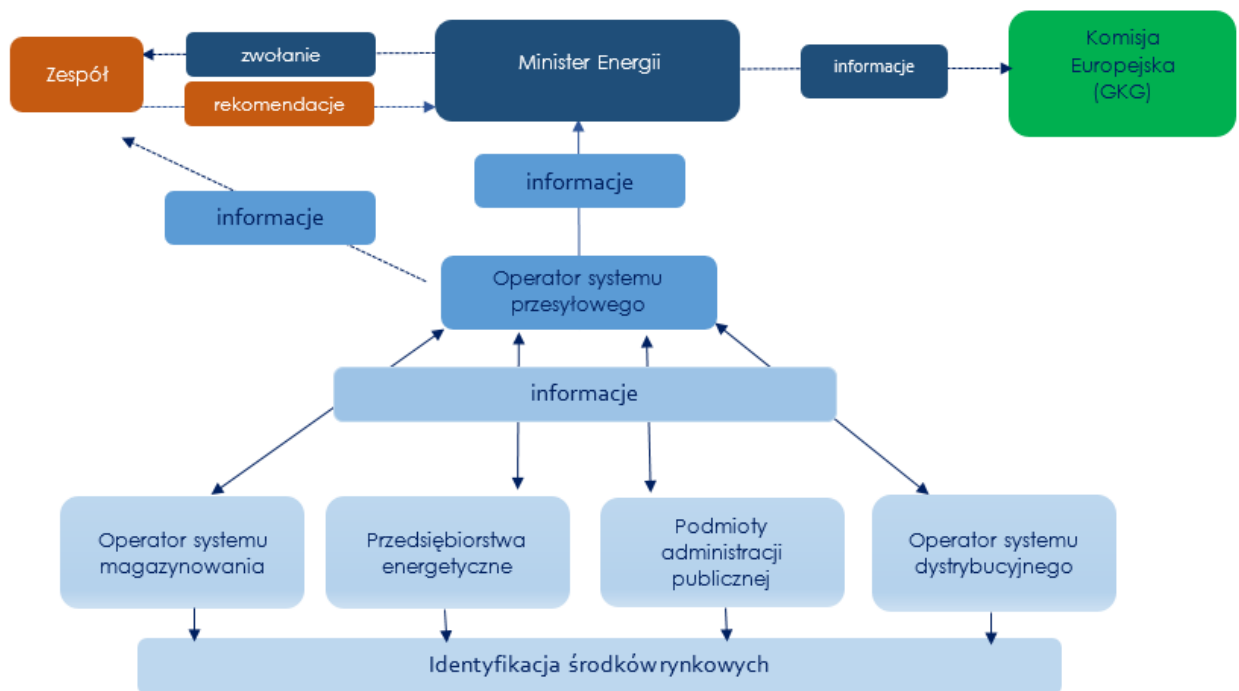
Po stronie popytowej do środków rynkowych zalicza się stosowanie umów na usługi przerywane, możliwość przestawienia się na inne paliwa, w tym wykorzystywanie paliw alternatywnych w elektrowniach przemysłowych i zakładach energetycznych czy dobrowolne zmniejszanie obciążenia (load shedding). Efekty i możliwości wykorzystania danego środka zależą od uwarunkowań na rynku gazu ziemnego, pracy systemu, czasu trwania i terminu wystąpienia zakłócenia. Nie mniej ilościowe efekty wprowadzenia tych środków rynkowych po stronie popytowej są relatywnie niewielkie a ich rola w kontekście bezpieczeństwa dostaw gazu ma charakter lokalny.

Największy wkład w zapewnienie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego leży po stronie środków nierynkowych, zarówno po stronie podażowej – zapasy obowiązkowe, jak i po stronie popytowej - obowiązkowe zmniejszenie obciążenia na podstawie planu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego.

2.1 STAN WCZESNEGO OSTRZEŻENIA (EARLY WARNING)

Stan wczesnego ostrzeżenia występuje, gdy istnieją konkretne, poważne i wiarygodne informacje, że może dojść do zdarzenia, które prawdopodobnie doprowadzi do znacznego pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw i prawdopodobnie doprowadzi do wywołania stanu alarmowego lub stanu nadzwyczajnego; stan wczesnego ostrzeżenia może zostać aktywowany poprzez mechanizm wczesnego ostrzegania.

Rys 2. Schemat działań w przypadku wystąpienia stanu wczesnego ostrzeżenia

Kolejność działań:

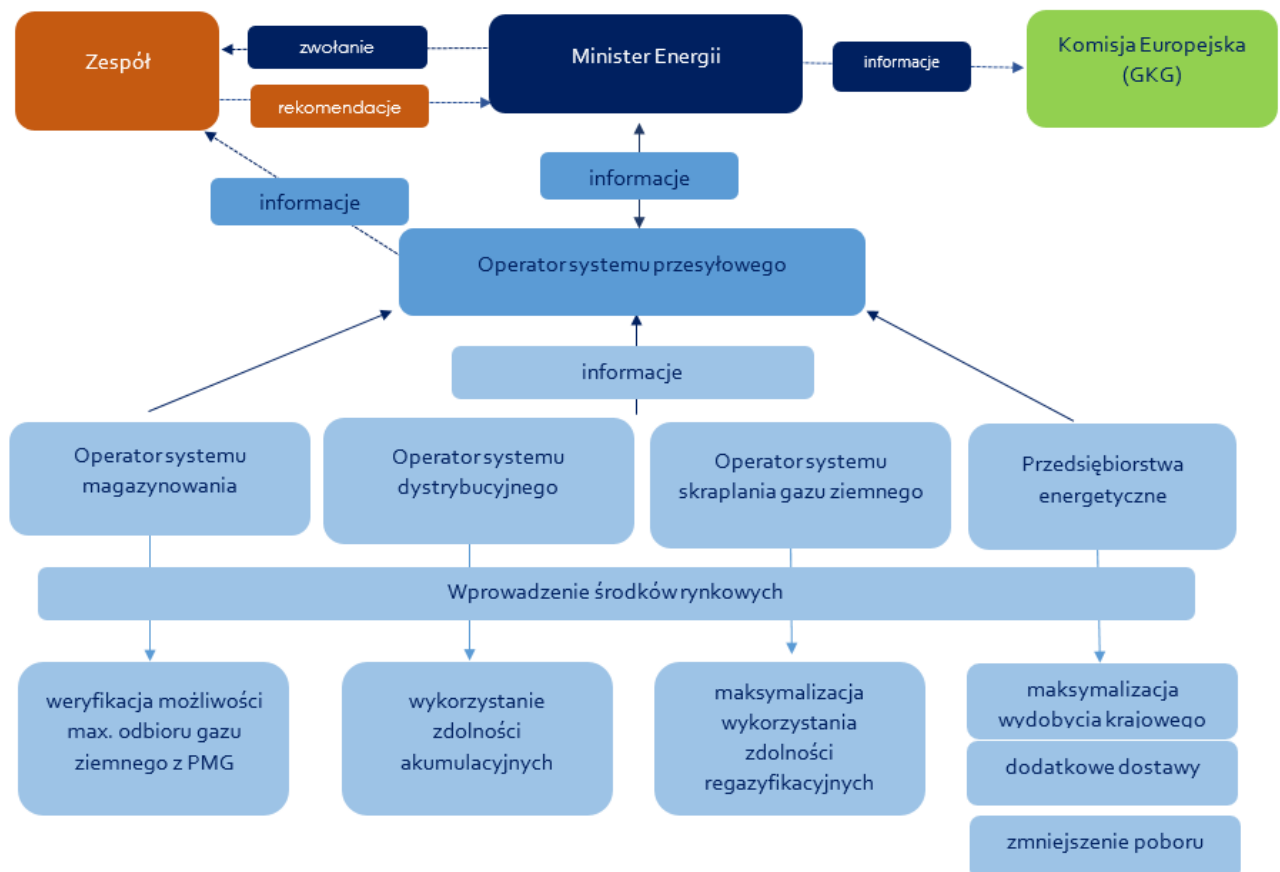
1. Przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wydobywania gazu ziemnego, przedsiębiorstwa obrotu gazem ziemnym, operatorzy systemów dystrybucyjnych, operator systemu magazynowania lub organy władzy publicznej, zawiadamiają niezwłocznie za pomocą dostępnych kanałów komunikacji operatora systemu przesyłowego, o powzięciu informacji o możliwym wystąpieniu zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego oraz zdarzeniach, które mogą mieć wpływ na stabilność dostaw.
  - 1.1. Wskazana informacja, zgodnie z właściwością podmiotu, powinna zawierać w szczególności:
    - a) przyczynę wystąpienia zagrożenia;
    - b) przewidywany czas do wystąpienia zakłócenia;
    - c) przewidywaną ilość gazu ziemnego utraconego w wyniku przewidywanego zdarzenia;

- d) informacje o ewentualnych zakłóceniach w dostawach gazu ziemnego dla odbiorców chronionych w przypadku wystąpienia zakłócenia;
  - e) ocenę stanu zagrożenia wraz z wnioskiem o zwołanie Zespołu do spraw zapewnienia bezpieczeństwa paliwowego Państwa (zwanego dalej: Zespołem);
  - f) informację o przewidywanych skutkach działań o charakterze rynkowym.
2. Po otrzymaniu informacji, o której mowa w pkt 1, operator systemu przesyłowego bada wpływ zakłócenia na sytuację w systemie przesyłowym i jeżeli sytuacja zagraża lub może prowadzić do wystąpienia przerw w dostawach gazu ziemnego do operatora systemu dystrybucyjnego lub odbiorcy końcowego, operator systemu przesyłowego w porozumieniu z właściwym operatorem systemu dystrybucyjnego oraz przedsiębiorstwami obrotu, niezwłocznie informuje Ministra Energii o bieżącej i przyszłej ocenie sytuacji w systemie przesyłowym.
  3. Po powzięciu informacji o zdarzeniu, które może doprowadzić do pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw, Minister Energii może zwołać posiedzenie Zespołu. Po uzyskaniu rekomendacji od Zespołu Minister Energii decyduje, czy wprowadzić stan wczesnego ostrzeżenia, zgodnie z art. 11 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2017/1938.
  4. Operator systemu przesyłowego oraz operatorzy systemów dystrybucyjnych we współpracy z przedsiębiorstwami energetycznymi identyfikują wszystkie środki rynkowe, które mogą być uruchomione i będą efektywne w danej (przewidywanej) sytuacji zagrożenia.
  5. Minister Energii informuje o wprowadzeniu oraz o odwołaniu stanu wczesnego ostrzeżenia Grupę Koordynacyjną ds. Gazu Komisji Europejskiej (dalej: GKG KE), a także organy właściwe państw członkowskich danych grup ryzyka. W przypadku gdy zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są utrzymywane poza terytorium Polski, Minister Energii informuje również właściwe organy państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu i o odwołaniu stanu wczesnego ostrzeżenia oraz o magazynowanych na terytorium ww. państwa zapasach gazu ziemnego stanowiących polskie zapasy obowiązkowe. Powyższa informacja przekazywana jest również tym z ww. państw, które posiadają połączenia gazowe z Polską, przez które zrealizowany może być transport zapasów obowiązkowych.
  6. Informacja o wprowadzeniu stanu wczesnego ostrzeżenia publikowana jest na stronie internetowej Ministerstwa Energii.
  7. Decyzje o odwołaniu stanu ostrzeżenia podejmuje Minister Energii po konsultacji z Zespołem.

2.2 STAN ALARMOWY (ALERT STATE)

Stan alarmowy jest ogłaszany w przypadku gdy wystąpi zakłócenie w dostawach lub nadzwyczajnie wysokie zapotrzebowanie na gaz ziemny, które prowadzi do znacznego pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw, ale rynek nadal jest w stanie poradzić sobie z tym zakłóceniem lub sprostać zapotrzebowaniu bez potrzeby stosowania środków nierynkowych.

Rys 3. Schemat działań w przypadku wystąpienia stanu alarmowego

Kolejność działań:

1. Przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wydobywania gazu ziemnego, przedsiębiorstwa obrotu gazem ziemnym, operatorzy systemów dystrybucyjnych, operator systemu magazynowania lub organy władzy publicznej, zawiadamiają niezwłocznie za pomocą dostępnych kanałów komunikacji operatora systemu przesyłowego, o wystąpieniu zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego oraz zdarzeniach, które mają wpływ na stabilność dostaw.
2. W przypadku wystąpienia zdarzeń, o których mowa w definicji stanu alarmowego, Minister Energii może zwołać Zespół. Po uzyskaniu rekomendacji od Zespołu Minister Energii podejmuje decyzję, czy wprowadzić stan alarmowy.

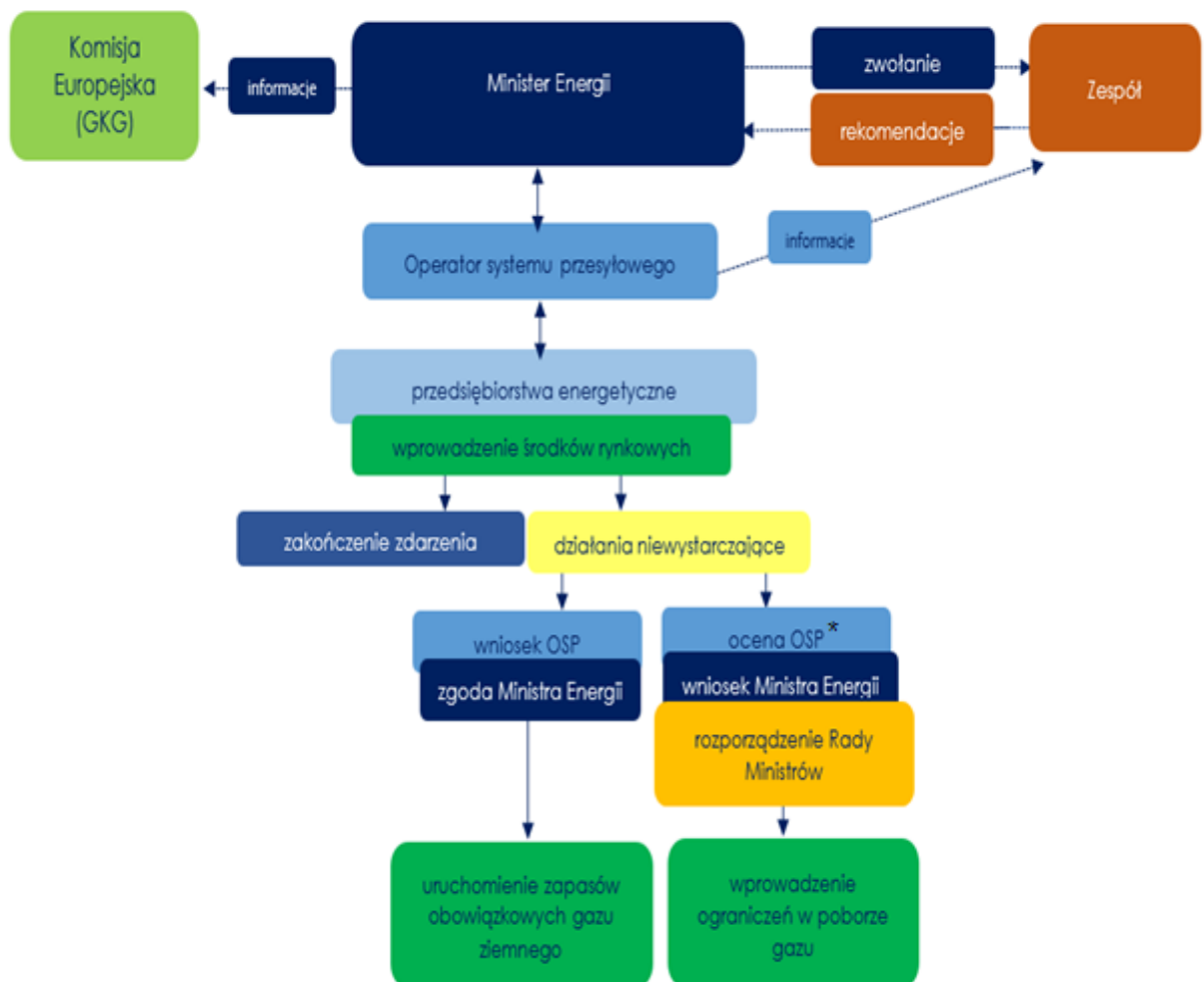
3. W przypadku wprowadzenia oraz odwołania stanu alarmowego Minister Energii zamieszcza o tym informację na stronie internetowej Ministerstwa Energii oraz informuje GKG KE a także organy właściwe państw członkowskich danych grup ryzyka. W przypadku gdy zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są utrzymywane poza terytorium Polski, Minister Energii informuje również właściwe organy państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu i o odwołaniu stanu alarmowego oraz o magazynowanych na terytorium ww. państwa zapasach gazu ziemnego stanowiących polskie zapasy obowiązkowe. Powyższa informacja przekazywana jest również tym z ww. państw, które posiadają połączenia gazowe z Polską, przez które zrealizowany może być transport zapasów obowiązkowych.
4. W przypadku wprowadzenia stanu alarmowego Minister Energii rekomenduje przedsiębiorstwom uruchomienie środków rynkowych, zgodnie z posiadanymi przez nie procedurami postępowania. Przedsiębiorstwa zobowiązane są do posiadania procedur postępowania, zgodnie z *ustawą o zapasach*, w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostawach gazu ziemnego do systemu gazowego, jak i nieprzewidzianego wzrostu zużycia tego gazu przez odbiorców.
5. W celu minimalizacji zagrożeń wynikających ze zdarzenia kryzysowego:
  - operator systemu przesyłowego wykorzystuje zdolności akumulacyjne systemu przesyłowego oraz zarezerwowane moce i pojemności magazynowe,
  - operatorzy systemów dystrybucyjnych wykorzystują zdolności akumulacyjne systemów dystrybucyjnych oraz tam gdzie to możliwe przekierowują gaz ziemny pomiędzy punktami wejścia do systemu dystrybucyjnego w obszarach hydraulicznie połączonych, w celu odciążenia części systemu objętej zakłóceniem,
  - operator systemu magazynowania przekazuje informację o gotowości podziemnych magazynów gazu ziemnego do wykorzystania maksymalnej dostępnej mocy odbioru,
  - operator systemu skraplania gazu ziemnego przekazuje informacje o gotowości do zmaksymalizowania wykorzystania zdolności regazyfikacji,
  - producenci gazu ziemnego sprawdzają gotowość do zmaksymalizowania produkcji gazu ziemnego z instalacji wydobywczych i informują operatora systemu przesyłowego o wynikach kontroli bez zbędnej zwłoki,
  - dostawcy gazu ziemnego badają możliwość uruchomienia dodatkowych dostaw gazu ziemnego lub zmniejszenia poboru gazu ziemnego przez odbiorców, zgodnie z umowami z nimi zawartymi (niebędące ograniczeniami) i przekazują informacje operatorowi systemu przesyłowego,
  - podmioty dokonujące przywozu gazu ziemnego na własny użytek badają możliwości zwiększania pozyskania gazu ziemnego z innych źródeł i kierunków, dane przekazywane są, bez zbędnej zwłoki, operatorowi systemu przesyłowego.
6. Po wprowadzeniu stanu alarmowego Zespół na bieżąco dokonuje analizy sytuacji oraz kontroluje wykorzystanie środków rynkowych na podstawie dostarczanych informacji.

7. Decyzję o odwołaniu stanu alarmowego podejmuje Minister Energii po konsultacji z Zespołem.
8. W przypadku wyczerpania dostępnych środków rynkowych i braku możliwości dalszego reagowania kryzysowego, przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem paliwami gazowymi zawiadamiają o tych faktach operatora systemu przesyłowego i odbiorców, z którymi zawarli umowy sprzedaży gazu ziemnego.

2.3 STAN NADZWYCZAJNY (EMERGENCY STATE)

Stan nadzwyczajny jest ogłaszany w przypadku nadzwyczajnie wysokiego zapotrzebowania na gaz ziemny lub znacznego zakłócenia w dostawach, lub innego znacznego pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw oraz w przypadku gdy zastosowano wszystkie stosowne środki rynkowe, ale dostawy gazu ziemnego są niewystarczające do zaspokojenia pozostałego zapotrzebowania na gaz ziemny, tak że jest konieczne wprowadzenie dodatkowo środków nierynkowych, aby zabezpieczyć dostawy gazu ziemnego, w szczególności do odbiorców chronionych.

Rys 4. Schemat działań w przypadku wystąpienia stanu nadzwyczajnego

*) Jeżeli w ocenie operatora systemu przesyłowego zapasy obowiązkowe nie spowodują przywrócenia stanu bezpieczeństwa gazowego państwa, operator ten, zgłasza Ministrowi Energii potrzebę wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego.

Kolejność działań:

1. W przypadku gdy działania rynkowe nie spowodują przywrócenia stanu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego Minister Energii, po uzyskaniu rekomendacji od Zespołu, podejmuje decyzję dotyczącą wprowadzenia stanu nadzwyczajnego w rozumieniu rozporządzenia 2017/1938.
2. O wprowadzeniu oraz o odwołaniu stanu nadzwyczajnego Minister Energii informuje za pośrednictwem strony internetowej Ministerstwa Energii oraz informuje GKG KE a także organy właściwe państw członkowskich danych grup ryzyka. W przypadku gdy zapasy obowiązkowe gazu ziemnego są utrzymywane poza terytorium Polski, Minister Energii informuje również właściwe organy państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu i o odwołaniu stanu nadzwyczajnego oraz o magazynowanych na terytorium ww. państwa zapasach gazu ziemnego stanowiących polskie zapasy obowiązkowe. Powyższa informacja przekazywana jest również tym z ww. państw, które posiadają połączenia gazowe z Polską, przez które zrealizowany może być transport zapasu obowiązkowego.
3. Po wprowadzeniu przez Ministra Energii stanu nadzwyczajnego przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wydobywania gazu ziemnego oraz przedsiębiorstwa obrotu, operator systemu dystrybucyjnego, operator systemu magazynowania operator systemu skraplania gazu ziemnego oraz użytkownicy systemu gazowego są obowiązani realizować polecenia operatora systemu przesyłowego.
4. W przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, skutkującego zagrożeniem dostaw do odbiorców chronionych, Minister Energii, może:
  - 1) podjąć decyzję o uruchomieniu zapasów obowiązkowych gazu ziemnego, na wniosek operatora systemu przesyłowego, stanowiących środków nierynkowy w rozumieniu rozporządzenia 2017/1938,
  - 2) jeżeli w ocenie operatora systemu przesyłowego zapasy obowiązkowe nie spowodują przywrócenia stanu bezpieczeństwa gazowego państwa, złożyć wniosek do Rady Ministrów o wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego.
5. W trakcie stanu nadzwyczajnego przedsiębiorstwa energetyczne prowadzące działalność zajmujące się obrotem paliwami gazowymi oraz operator systemu przesyłowego, odpowiednio do zakresu swojej działalności, codziennie do godziny 10:00 informują Ministra Energii o:
  - a) terminie, ilościach oraz źródle pochodzenia gazu ziemnego dostarczonego do systemu przy wykorzystaniu środków o charakterze nierynkowym;
  - b) dziennych prognozach wielkości zapotrzebowania i dostaw gazu ziemnego na kolejne trzy dni;
  - c) wielkości dziennego przepływu gazu ziemnego oraz procentowego wykorzystania wszystkich transgranicznych punktów wejścia i punktach wyjścia, a także

- we wszystkich punktach przyłączenia instalacji produkcyjnej, instalacji magazynowej lub terminalu LNG do sieci w MWh /dobę;
- d) dziennym poziomie szczytowania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego;
  - e) wyrażonego w dniach okresu, przez który zgodnie z szacunkami mogą być zapewnione dostawy gazu odbiorcom chronionym;
  - f) środkach, jakie właściwy operator lub przedsiębiorstwo obrotu planuje podjąć i już podjął w celu złagodzenia skutków stanu nadzwyczajnego, oraz informacje na temat ich skuteczności;
  - g) przekazanych innym właściwym organom wniosków o podjęcie dodatkowych środków;
  - h) środkach podjętych na wniosek właściwych organów innych państw członkowskich.
6. Minister Energii niezwłocznie informuje o uruchomieniu środków nierynkowych:
    - GKG KE;
    - organy właściwe państw członkowskich UE posiadających połączenia gazowe z Rzeczpospolitą Polską.
  7. Komisja Europejska weryfikuje w ciągu 5 dni od otrzymania informacji, czy ogłoszenie stanu nadzwyczajnego jest uzasadnione zgodnie z definicją stanu nadzwyczajnego oraz czy podjęte środki są zgodne z działaniami wymienionymi w planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, oraz czy nie nakładają nieuzasadnionych obciążeń na przedsiębiorstwa energetyczne.
  8. Komisja Europejska może na wniosek właściwego organu, przedsiębiorstwa energetycznego lub z inicjatywy własnej zwrócić się do właściwego organu o modyfikację środków sprzecznych z warunkami określonymi w art. 11 ust. 8 rozporządzenia 2017/1938. Komisja Europejska może zażądać od właściwego organu odwołania stanu nadzwyczajnego, jeśli uzna, że jego ogłoszenie nie jest lub przestało być uzasadnione.
  9. W terminie trzech dni od powiadomienia o żądaniu Komisji Europejskiej właściwy organ dokonuje zmiany podjętych środków i informuje o tym fakcie Komisję Europejską lub informuje dlaczego nie zgadza się z jej żądaniem.
  10. W przypadku braku zgody organu właściwego Komisja Europejska może w ciągu trzech dni zmienić lub wycofać swój wniosek lub zwołać posiedzenie właściwego organu lub, w stosownych przypadkach, właściwych organów, których to dotyczy, oraz, jeżeli Komisja Europejska uzna to za stosowne, GKG KE przedstawia szczegółowe uzasadnienie żądania dokonania zmiany działania.
  11. Właściwy organ bierze pod uwagę stanowisko Komisji Europejskiej. Jeżeli ostateczna decyzja właściwego organu odbiega od stanowiska Komisji Europejskiej, właściwy organ przedstawia uzasadnienie swojej decyzji.

12. Decyzję o odwołaniu stanu nadzwyczajnego podejmuje Minister Energii po rekomendacji Zespołu.
13. Minister Energii niezwłocznie informuje GKG KE o odwołaniu stanu nadzwyczajnego.
14. Po odwołaniu stanu nadzwyczajnego, operator systemu przesyłowego, na podstawie informacji od operatorów systemów współpracujących oraz zainteresowanych uczestników rynku, sporządza raport z sytuacji kryzysowej ze szczególnym uwzględnieniem wniosków, możliwości poprawy procedur kryzysowych oraz kierunków rozwoju infrastruktury umożliwiającego uniknięcie podobnych zdarzeń. Operator systemu przesyłowego przedkłada raport i wnioski Ministrowi Energii.

Procedura uruchomienia zapasów obowiązkowych gazu ziemnego

1. Operator systemu przesyłowego występuje z wnioskiem do Ministra Energii o zgodę na uruchomienie zapasów obowiązkowych.
2. Minister Energii dokonuje rozpatrzenia wniosku o uruchomienie zapasów obowiązkowych i wydaje zgodę w drodze decyzji, gdy zostały wyczerpane wszystkie środki rynkowe, ale dostawy gazu ziemnego nadal są niewystarczające do zaspokojenia pozostałego zapotrzebowania na gaz ziemny.
3. Po uzyskaniu zgody Ministra Energii operator systemu przesyłowego uruchamia dostawy pochodzące z zapasów obowiązkowych gazu ziemnego.
4. O uruchomieniu zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych na terytorium RP, operator systemu przesyłowego informuje - operatora systemu magazynowania, natomiast o uruchomieniu zapasów obowiązkowych gazu ziemnego utrzymywanych poza terytorium RP - przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą i podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego, które utrzymują te zapasy, lub podmiot, któremu zlecono utrzymywanie tych zapasów (na podstawie tzw. umowy o świadczenie usługi biletowej), najpóźniej w dniu uruchomienia tych zapasów.
5. W przypadku uruchomienia zapasów obowiązkowych ww. podmioty, po otrzymaniu informacji, o której mowa w punkcie 4, dostarczają do systemu gazowego gaz ziemny w ilościach i w terminie wyznaczonym przez operatora systemu przesyłowego.
6. Operator systemu przesyłowego przekazuje Ministrowi Energii oraz Prezesowi URE informacje o terminie i ilościach uruchomionych zapasów obowiązkowych oraz instalacjach magazynowych, z których zostały odebrane, a także o przedsiębiorstwach energetycznych, od których zostały pobrane po zakończeniu każdej doby gazowej, w której uruchomiono zapasy obowiązkowe.
7. Przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie przywozu gazu ziemnego oraz użytkownicy systemu gazowego są obowiązani realizować polecenia operatora systemu przesyłowego.

Procedura wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego

1. Operatorzy systemów przesyłowych, operatorzy systemów dystrybucyjnych oraz operatorzy systemów połączonych są obowiązani do opracowania planów wprowadzania ograniczeń.
2. Wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego dopuszczalne jest jedynie po wyczerpaniu przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmioty dokonujące przywozu gazu ziemnego oraz podmioty zlecające świadczenie usługi przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego, wszelkich dostępnych środków rynkowych, służących zaspokojeniu potrzeb odbiorców na gaz ziemny.
3. Jeżeli w ocenie operatora systemu przesyłowego działania przedsiębiorstw energetycznych określone w procedurach postępowania oraz uruchomienie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego nie spowodują przywrócenia stanu bezpieczeństwa paliwowego w zakresie gazu ziemnego, z własnej inicjatywy lub na podstawie informacji uzyskanych od przedsiębiorstw energetycznych, zgłasza on Ministrowi Energii potrzebę wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego.
4. Na podstawie zgłoszenia operatora systemu przesyłowego lub z własnej inicjatywy, Minister Energii sporządza wniosek do Rady Ministrów o wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego.
5. Ograniczenia w poborze gazu ziemnego są wprowadzane w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Ograniczenia wprowadza się na czas oznaczony, na całym terytorium RP lub jego części, zgodnie z uprzednio zatwierdzonymi planami wprowadzania ograniczeń oraz znaczeniem odbiorców dla gospodarki i funkcjonowania państwa, w szczególności zadaniami wykonywanymi przez tych odbiorców.
6. Minister Energii informuje niezwłocznie Komisję Europejską, państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym o wprowadzeniu ograniczeń.

Zadania operatora systemu przesyłowego w czasie obowiązywania ograniczeń

W czasie obowiązywania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, operator systemu przesyłowego gazowego:

- realizuje obowiązki związane z wprowadzaniem ograniczeń przez ustalanie i podawanie do publicznej wiadomości stopni zasilania, zgodnie z planami wprowadzania ograniczeń;
- koordynuje działania przedsiębiorstw energetycznych, innych operatorów systemów gazowych, operatorów systemów magazynowania, w celu zapewnienia bezpieczeństwa systemu gazowego i realizacji ograniczeń;

- w porozumieniu z operatorem systemu magazynowania dysponuje pełną mocą i pojemnością instalacji magazynowania gazu ziemnego przyłączonych do systemu gazowego.

Działania po wprowadzeniu ograniczeń w przypadku nieusunięcia zagrożeń

1. W przypadku wystąpienia zdarzeń, w wyniku których zastosowane działania rynkowe oraz nierynkowe nie usunęły zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa, bezpieczeństwa osób i zagrożenia wystąpienia znacznych strat materialnych, operator systemu przesyłowego gazowego, w porozumieniu z przedsiębiorstwami obrotu lub z własnej inicjatywy, niezwłocznie zawiadamia o tym Ministra Energii.
2. Zawiadomienie zawiera w szczególności opis:
  - a. zdarzeń oraz ich wpływu na bezpieczeństwo paliwowe państwa w zakresie dostaw gazu ziemnego;
  - b. działań podjętych w celu likwidacji skutków zdarzeń;
  - c. proponowanych środków, jakie mogą być zastosowane przez Komisję Europejską.
3. Minister Energii może wystąpić z wnioskiem do Rady Ministrów o podjęcie działań polegających na:
  - a. zawiadomieniu Przewodniczącego GKG KE o wystąpieniu ww. zdarzeń, lub
  - b. wystąpieniu do KE z żądaniem zwołania GKG.
4. W przypadku wystąpienia katastrof naturalnych lub awarii technicznych, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić **stan klęski żywiołowej** z własnej inicjatywy lub na wniosek właściwego wojewody zgodnie z art. 5 ustawy o stanie klęski żywiołowej (Dz.U. 2002 nr 62 poz. 558)
5. W sytuacji szczególnego zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, Rada Ministrów może podjąć uchwałę o skierowaniu do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o wprowadzenie **stanu wyjątkowego** zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o stanie wyjątkowym (Dz.U. 2002 Nr 117 poz. 985).

3. Szczególne środki w odniesieniu do energii elektrycznej i systemów ciepłowniczych

3.1. SEKTOR ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Sumaryczna moc osiągalna brutto źródeł wytwórczych energii elektrycznej, wykorzystujących gaz ziemny, przyłączonych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (dalej: KSE) wynosi 2.123 MW, co stanowi 4,56 % mocy osiągalnej brutto wszystkich źródeł wytwórczych przyłączonych do KSE.

3.1.1. Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor energii elektrycznej

W określonych warunkach pracy KSE lub jego części, np. w sytuacji wysokiego zapotrzebowania na moc w KSE, niskiej generacji w KSE (awaryjne postoje źródeł wytwórczych, niska generacja odnawialnych źródeł energii, w szczególności farm wiatrowych), ograniczonych możliwościach importowych, czy obszarowych problemów z zapewnieniem parametrów pracy sieci elektroenergetycznej, dostępność mocy ze źródeł wytwórczych wykorzystujących gaz ziemny może mieć istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej w KSE.

Dodatkowo należy wskazać, że przerwy w dostawach gazu ziemnego dla odbiorców w okresie jesienno -zimowym mogą, a w okresie zimowym - będą, powodowały znaczący wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną, w związku z jej wykorzystywaniem dla celów grzewczych, jako zamiennik ogrzewania gazowego.

3.1.2. Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw

W związku ze wzrostem znaczenia źródeł wytwórczych, wykorzystujących paliwa gazowe do wytwarzania energii elektrycznej, w zapewnieniu bezpiecznej pracy systemu elektroenergetycznego, w tym zapewnieniu dostaw energii elektrycznej, została podjęta współpraca pomiędzy operatorami systemu przesyłowego elektroenergetycznego i gazowego.

Jednym z obszarów współpracy ww. operatorów jest łagodzenie potencjalnego negatywnego wpływu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego do odbiorców na zapewnienie dostaw energii elektrycznej w kraju.

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 września 2007 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego, ograniczenia nie mogą powodować uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych a także zakłóceń w funkcjonowaniu przedsiębiorców i obiektów w zakresie wykonywania zadań związanych z wytwarzaniem i dostarczaniem energii elektrycznej do odbiorców w gospodarstwach domowych.

3.1.3. Mechanizmy służące zapewnieniu odpowiedniej koordynacji, w tym wymiany informacji między operatorem systemu przesyłowego elektroenergetycznego i gazowego

Mając na uwadze wagę wymiany informacji pomiędzy głównymi podmiotami w sektorze gazu ziemnego i energii elektrycznej, w szczególności w przypadku wystąpienia stanów kryzysowych, operatorzy systemu przesyłowego elektroenergetycznego i gazowego sformalizowali swoją współpracę, zawierając we wrześniu 2018 r. stosowne porozumienie o współpracy. Celem nawiązanej współpracy jest skoordynowanie działań oraz wymiana wiedzy pomiędzy tymi podmiotami w zakresie:

- rozwoju systemów elektroenergetycznego i gazowego, w szczególności opracowywania planów rozwoju;
- rozwoju rynku energii elektrycznej oraz rynku gazu ziemnego, w szczególności mechanizmów bilansowania technicznego i handlowego systemów elektroenergetycznego i gazowego;
- prowadzenia ruchu systemów elektroenergetycznego i gazowego, w szczególności w zakresie wymiany informacji ruchowych w czasie normalnej pracy obu systemów oraz w okresach zagrożenia dostaw energii elektrycznej lub gazu ziemnego.

3.2. SEKTOR CIEPŁOWNICZY

Koncesjonowane przedsiębiorstwa ciepłownicze dysponują zróżnicowaną i rozdrobnioną infrastrukturą techniczną. W 2017 r. całkowita moc cieplna zainstalowana u koncesjonowanych wytwórców ciepła wynosiła 54 911,8 MW a moc osiągalna – 53 639,5 MW. W 2017 r. wytworzono 38 582 336,4 GJ ciepła z gazu ziemnego, co stanowi 8,53 % całkowitej produkcji ciepła w koncesjonowanych przedsiębiorstwach.

3.2.1. Prawdopodobny wpływ zakłócenia dostaw gazu ziemnego na sektor ciepłownictwa systemowego

Ewentualne zakłócenia dostawy gazu ziemnego, w zależności od okresu (letni/zimowy) oraz dostępności dodatkowych źródeł opalanych innym paliwem (tj. np. kotłów szczytowych), mogą powodować zaburzenia ciągłości dostawy ciepła do odbiorców końcowych. Ciągłość dostaw gazu ziemnego jest więc ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego odbiorcom w odniesieniu do ogrzewania budynków, w szczególności w okresie grzewczym przy niskiej temperaturze zewnętrznej.

3.2.2. Środki wprowadzone i podjęte działania, w celu złagodzenia potencjalnego negatywnego wpływu zakłócenia dostaw

Podobnie jak w przypadku sektora energii elektrycznej, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 września 2007 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego, ograniczenia w poborze gazu ziemnego nie mogą powodować uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych a także zakłóceń w funkcjonowaniu przedsiębiorców i obiektów w zakresie wykonywania zadań związanych z wytwarzaniem i dostarczaniem ciepła do odbiorców w gospodarstwach domowych.

4. Podmiot lub zespół zarządzający w sytuacji kryzysowej

Minister Energii działając jako organ właściwy, odpowiedzialny za zapewnienie bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego:

1. monitoruje, analizuje sytuację w zakresie bezpieczeństwa dostaw gazu;
2. koordynuje działania wszystkich podmiotów w przypadku wystąpienia stanu kryzysowego;
3. ogłasza wprowadzenie poszczególnych stanów kryzysowych;
4. wydaje zgodę na użycie środków nierynkowych (zapasy obowiązkowe) w przypadku ogłoszenia stanu nadzwyczajnego w rozumieniu rozporządzenia 2017/1938;
5. składa wnioski do Rady Ministrów o wprowadzenie ograniczeń w poborze gazu ziemnego - w drodze rozporządzenia na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego części w przypadku ogłoszenia stanu nadzwyczajnego w rozumieniu rozporządzenia 2017/1938;
6. odpowiada za komunikację z Komisją Europejską (KE) i przekazuje jej dane dotyczące wykorzystania zarówno środków rynkowych, jak i nierynkowych w celu prawidłowej weryfikacji ogłoszenia stanu nadzwyczajnego;
7. przedstawiciel Ministra Energii bierze udział w posiedzeniach GKG KE oraz zapewnia wymianę informacji pomiędzy Komisją Europejską a Ministrem Energii.

5. Rola i obowiązki poszczególnych podmiotów w zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego

5.1 ROLA OPERATORÓW W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA DOSTAW GAZU ZIEMNEGO

Zasady postępowania w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa w zakresie gazu ziemnego oraz konieczności wypełnienia zobowiązań międzynarodowych, uregulowane zostały w rozdziale 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o *zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym* (dalej: *ustawa o zapasach*). Zgodnie z ww. ustawą do zadań operatora systemu przesyłowego należy:

1. uzgadnianie oraz gromadzenie procedur postępowania na wypadek wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej;
2. gromadzenie informacji o działaniach zapobiegawczych podjętych przez innych uczestników rynku;
3. podejmowanie działań mających na celu przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemu;
4. dokonywanie weryfikacji technicznych możliwości dostarczania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego, w czasie nie dłuższym niż 40 dni, odpowiednio z krajowych instalacji magazynowych, jak i z zagranicznych instalacji magazynowych, uwzględniając możliwości transportu gazu ziemnego poza granicami RP do krajowego systemu przesyłowego;
5. monitorowanie wykorzystania zdolności przesyłowych zarezerwowanych w celu dostarczania zapasów obowiązkowych, utrzymywanych poza terytorium RP;
6. w przypadku wystąpienia stanu kryzysowego – obowiązek przekazywania codziennie Ministrowi Energii raportów o sytuacji w systemie przesyłowym;
7. informowanie przedsiębiorstw energetycznych o konieczności i trybie uruchamiania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego;
8. uruchamianie zapasów obowiązkowych gazu ziemnego po uzyskaniu zgody Ministra Energii;
9. powiadamianie podmiotów zlecających usługę przesyłania lub dystrybucji o uruchomieniu zapasów obowiązkowych na ich rzecz;
10. gromadzenie informacji o właścicielach oraz ilościach gazu ziemnego pobranego z instalacji magazynowych;
11. informowanie Ministra Energii oraz Prezesa URE o terminie i ilości uruchomionych zapasów obowiązkowych gazu ziemnego;
12. zgłaszanie Ministrowi Energii potrzeby wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego;
13. opracowanie, weryfikacja oraz aktualizacja planów wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego;

14. realizacja obowiązków związanych z wprowadzaniem ograniczeń;
15. koordynacja działań przedsiębiorstw energetycznych;
16. w okresie obowiązywania ograniczeń w poborze gazu ziemnego dysponowanie pełną mocą instalacji magazynowych;
17. zbieranie informacji dotyczących poboru gazu ziemnego przez odbiorców objętych planami ograniczeń.

Szczegółowe regulacje w zakresie bilansowania systemu gazowego oraz zarządzania ograniczeniami uregulowane zostały w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie *szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego*, zgodnie z którym do głównych zadań operatora systemu przesyłowego należy:

1. bilansowanie systemu przesyłowego;
2. utrzymywanie dodatkowych ilości paliwa gazowego w instalacjach magazynowych w celu pokrycia deficytu;
3. podejmowanie działań w celu stabilizacji pracy systemu przesyłowego;
4. prowadzenie ruchu sieciowego;
5. planowanie technicznych możliwości pokrycia zapotrzebowania odbiorców;
6. zapobieganie i usuwanie awarii lub zagrożeń bezpiecznego funkcjonowania sieci gazowej.

W przypadku wystąpienia gwałtownego, nieprzewidzianego uszkodzenia lub zniszczenia urządzeń, instalacji lub sieci, powodującego przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości zagrażającą bezpieczeństwu funkcjonowania systemu gazowego, operator systemu gazowego podejmuje, we współpracy z przedsiębiorstwami energetycznymi, oraz innymi operatorami systemów gazowych, niezbędne działania mające na celu zapewnienie lub przywrócenie prawidłowego funkcjonowania tego systemu, a w szczególności działania określone w *Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci*, do których należy:

- wykorzystanie pojemności akumulacyjnej systemu przesyłowego;
- wykorzystanie pojemności magazynowych zarezerwowanych przez operatora systemu przesyłowego dla celów bilansowania;
- wdrożenie procedur uruchamiania dodatkowych dostaw gazu ziemnego;
- współdziałanie z innymi podmiotami w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego.

Ponadto, zarówno operator systemu przesyłowego, jak i operatorzy systemów dystrybucyjnych są zobowiązani do opracowania planów wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego:

1. ww. plany określają maksymalne godzinowe i dobowe ilości poboru gazu ziemnego przez poszczególnych odbiorców przyłączonych do ich sieci, dla poszczególnych stopni zasilania;
2. operator systemu przesyłowego i operatorzy systemów dystrybucyjnych informują odbiorców o ustalonej dla nich w planie maksymalnej ilości poboru gazu ziemnego w poszczególnych stopniach zasilania. Wielkości te stają się integralną częścią umów

sprzedaży, umów o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego oraz umów kompleksowych;

3. odbiorcy objęci planami informują właściwego operatora, do którego sieci są przyłączeni, do dnia 31 lipca każdego roku, o minimalnej ilości gazu ziemnego, której pobór nie powoduje zagrożenia bezpieczeństwa osób oraz uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych i odpowiada maksymalnemu dozwolonemu poborowi gazu ziemnego w 10. stopniu zasilania. Ilość gazu ziemnego, określona w informacji, może być weryfikowana przez operatorów na podstawie danych o dotychczasowym zużyciu;
4. plany powinny uwzględniać dane dotyczące zużycia gazu ziemnego przez odbiorców, w tym odbiorców chronionych oraz sposób dostarczania paliwa gazowego zgodnie z aktualną *Oceną ryzyka* oraz aktualnym *Planem działań zapobiegawczych*;
5. W przypadku braku możliwości zasilania części odbiorców chronionych po wystąpieniu scenariusza zidentyfikowanego w aktualnej *Ocenie ryzyka*, operator systemu przesyłowego przekazuje organowi właściwemu rekomendacje do opracowywanego cyklicznie *Planu działań zapobiegawczych*;
6. operatorzy aktualizują corocznie plany wprowadzania ograniczeń i przedkładają je, do dnia 15 listopada danego roku, Prezesowi URE do zatwierdzenia w drodze decyzji.

Dodatkowo, operator systemu przesyłowego sporządza „*Krajowy plan operatora sieci przesyłowej w sytuacjach kryzysowych w sektorze gazu ziemnego*”(dalej *Krajowy plan*).² Dokument ten integruje opracowane procedury oraz plany (w tym plany wprowadzania ograniczeń)³ pozostałych operatorów oraz przedsiębiorstw i powstaje na podstawie informacji przekazanych przez: operatorów systemów dystrybucyjnych, operatora systemu magazynowania, operatora systemu skraplania gazu ziemnego, przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego oraz podmioty zlecające świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego. Przedsiębiorstwa energetyczne są zobowiązane uzgodnić procedury oraz plany (w tym plany wprowadzania ograniczeń) z operatorem systemu przesyłowego. Operator systemu przesyłowego weryfikuje procedury zgłaszane przez uczestników rynku gazu ziemnego pod względem możliwości technicznych systemu gazowego. *Krajowy plan* jest przekazywany do akceptacji Ministra Energii.

Krajowy plan uwzględnia m.in.:

1. procedurę postępowania na wypadek wystąpienia sytuacji zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego, a w szczególności nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego przez odbiorców, z wystąpieniem zakłóceń w dostawach gazu ziemnego, wystąpienia sytuacji awaryjnej w instalacji odbiorcy lub dostawcy do Zleceniodawcy Usługi Przesyłowej (ZUP);
2. dokładne oszacowanie ilości gazu ziemnego zużywanego przez odbiorców chronionych;

---

² Krajowy Plan jest dokumentem niejawnym i nie podlega publikacji.

³ Integruje środki rynkowe i nierynkowe.

3. możliwości przejścia na paliwa alternatywne przez część odbiorców przyłączonych do sieci przesyłowej i sieci dystrybucyjnych;
4. opracowanie szczegółowej siatki bezpieczeństwa zidentyfikowanych zagrożeń,
5. analizę pracy sieci w przypadkach wystąpienia poszczególnych scenariuszy kryzysowych;
6. oszacowanie ilości gazu ziemnego koniecznych do zasilania jedynie odbiorców chronionych zgodnie ze standardem w zakresie dostaw (art. 6 ust. 1 rozporządzenia 2017/1938);
7. oszacowanie ilości gazu ziemnego nie dostarczonego do odbiorców końcowych ze szczególnym uwzględnieniem odbiorców chronionych w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

5.2 ROLA PRZEDSIĘBIORSTW GAZOWYCH

5.2.1 Wykorzystanie środków rynkowych

Wszystkie przedsiębiorstwa energetyczne dokonujące sprzedaży gazu ziemnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązane są do podjęcia środków w celu zapewnienia dostaw gazu ziemnego wszystkim swoim odbiorcom, w szczególności należącym do kategorii odbiorców chronionych w każdym następujących przypadków:

- ekstremalne temperatury w siedmiodniowym okresie szczytowego zapotrzebowania na gaz ziemny, występujący z prawdopodobieństwem statystycznym raz na 20 lat,
- okres 30 dni nadzwyczajnie wysokiego zapotrzebowania na gaz ziemny, występujący z prawdopodobieństwem statystycznym raz na 20 lat,
- wystąpienie zakłócenia funkcjonowania największej pojedynczej infrastruktury gazowej w przeciętnych warunkach w okresie zimowym – na okres 30 dni

Przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą, podmiot dokonujący przywozu gazu ziemnego oraz podmioty zlecające świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego, zobowiązane są posiadać procedury postępowania (zgodnie z art. 49 ustawy *o zapasach*) mające zastosowanie w przypadku:

- wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego;
- nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego przez odbiorców.

Procedury postępowania określają w szczególności sposób:

- uruchamiania dodatkowych dostaw gazu ziemnego z innych źródeł lub kierunków;
- zmniejszania poboru gazu ziemnego przez odbiorców, zgodnie z umowami z nimi zawartymi (ograniczenia handlowe).

W przypadku zagrożenia wystąpienia zakłóceń w dostawach gazu ziemnego do systemu gazowego lub nieprzewidzianego wzrostu jego zużycia przez odbiorców, przedsiębiorstwo obrotu oraz podmioty zlecające świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego podejmują działania rynkowe określone w ww. procedurach, które w sposób zagregowany opisane są w *Krajowym planie operatora sieci przesyłowej w sytuacjach kryzysowych w sektorze gazu ziemnego*.

Po podjęciu wszelkich działań umożliwiających zaspokojenie potrzeb swoich odbiorców na gaz ziemny ww. podmioty zawiadamiają:

- operatora systemu gazowego o wystąpieniu zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego lub nieprzewidzianego wzrostu zużycia i podjętych działaniach w celu zapewnienia dostaw gazu ziemnego swoim odbiorcom lub o braku możliwości zapewnienia tego bezpieczeństwa w odpowiednim terminie;
- odbiorców, z którymi zawarto umowy sprzedaży gazu ziemnego, za pośrednictwem dostępnych środków, o wystąpieniu ww. zdarzeń i ich wpływie na bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego oraz o podjętych działaniach w celu likwidacji skutków tych zdarzeń.

5.2.2 Wykorzystanie środków nierynkowych - zapasy obowiązkowe gazu ziemnego

Przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie obrotu gazem ziemnym z zagranicą i podmioty dokonujące przywozu gazu ziemnego są zobowiązane do utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego w celu zminimalizowania skutków:

1. zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa;
2. wystąpienia sytuacji awaryjnej w sieci gazowej;
3. nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego.

Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego stanowią majątek ww. przedsiębiorstw, chyba że stanowią one, na podstawie zawartej umowy, majątek podmiotu przyjmującego zlecenie utrzymywania zapasów obowiązkowych (tzw. umowa o świadczenie usługi biletowej). Zapasy obowiązkowe gazu ziemnego utrzymywane są w wielkości odpowiadającej co najmniej 30-dniowemu średniemu dziennemu przywozowi tego gazu, w instalacjach magazynowych, których parametry techniczne zapewniają możliwość dostarczenia ich całkowitej ilości do systemu gazowego w okresie nie dłuższym niż 40 dni.

5.2.3 Wykorzystanie środków nierynkowych - ograniczenia w poborze gazu ziemnego

Ograniczenia w poborze gazu ziemnego polegają na ograniczeniu maksymalnego godzinowego i dobowego poboru gazu ziemnego na terytorium RP lub jego części, mogą być wprowadzone na czas oznaczony. Ograniczenia są wprowadzane zgodnie z planami wprowadzania ograniczeń i nie dotyczą odbiorców gazu ziemnego w gospodarstwach domowych. Ograniczenia w poborze gazu ziemnego mogą zostać wprowadzone zgodnie z art. 54 ustawy o *zapasach* w przypadku:

1. zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa,
2. nieprzewidzianego wzrostu zużycia gazu ziemnego przez odbiorców,
3. wystąpienia zakłóceń w przywozie gazu ziemnego,
4. awarii w sieciach operatorów systemów gazowych,
5. zagrożenia bezpieczeństwa funkcjonowania sieci gazowych,
6. zagrożenia bezpieczeństwa osób,
7. zagrożenia wystąpieniem znacznych strat materialnych,

8. konieczności wypełnienia przez Rzeczpospolitą Polską zobowiązań międzynarodowych.

Ograniczenia nie mogą powodować:

1. zagrożenia bezpieczeństwa osób oraz uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych,
2. zakłóceń w funkcjonowaniu instytucji, przedsiębiorców i obiektów w zakresie wykonywania zadań związanych z:
  - a) bezpieczeństwem lub obronnością państwa,
  - b) opieką zdrowotną,
  - c) edukacją,
  - d) wytwarzaniem i dostarczaniem energii elektrycznej i ciepła do odbiorców w gospodarstwach domowych,
  - e) ochroną środowiska.

5.3 ZADANIA I ROLA ODBIORCÓW PRZEMYSŁOWYCH ORAZ PRODUCENTÓW ENERGII ELEKTRYCZNEJ W PRZYPADKU ZAKŁÓCEŃ W DOSTAWACH GAZU ZIEMNEGO

Wszyscy odbiorcy przemysłowi posiadają określone zadania, które zobowiązani są wypełnić w celu podjęcia środków zapewniających dostawy gazu ziemnego do odbiorców chronionych w sytuacji kryzysowej.

Odbiorcy przemysłowi gazu ziemnego mają obowiązek współpracować z właściwym operatorem systemu przesyłowego lub dystrybucyjnego, do którego sieci są przyłączeni, w sporządzaniu planów wprowadzania ograniczeń poprzez przekazywanie do dnia 31 lipca każdego roku informacji o minimalnej ilości gazu ziemnego, której pobór nie powoduje zagrożenia bezpieczeństwa osób oraz uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych (co odpowiada maksymalnemu dozwolonemu poborowi gazu ziemnego w 10. stopniu zasilania). Ilość gazu ziemnego, określona w informacji, może być weryfikowana przez operatorów na podstawie danych o dotychczasowym zużyciu.

Odbiorcy przemysłowi są zobowiązani do przestrzegania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, w momencie ich obowiązywania. Maksymalna ilość gazu ziemnego możliwa do pobierania przez odbiorców w czasie wprowadzenia ograniczeń w poborze gazu ziemnego, jest integralną częścią umów sprzedaży, umów o świadczenie usług przesyłania, dystrybucji bądź umów kompleksowych.

Dodatkowo, odbiorcy przemysłowi dokonujący kupna gazu ziemnego na własny użytek, a także podmioty zlecające świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego również powinni posiadać procedury postępowania mające zastosowanie w przypadku wystąpienia zakłóceń w dostarczaniu gazu ziemnego do systemu gazowego i nieprzewidzianego wzrostu zużycia tego gazu.

Z uwagi na niewielki udział gazu ziemnego w wytwarzaniu energii elektrycznej (ok. 6%) w powyższym opracowaniu pominięte zostało utworzenie specjalnych procedur obowiązujących producentów energii elektrycznej.

6. Środki dotyczące nienależytego zużycia przez odbiorców, którzy nie są odbiorcami chronionymi

Środkiem wprowadzonym w celu zapobieżenia nieuprawnionemu poborowi gazu ziemnego przez odbiorców, którzy nie są odbiorcami chronionymi (w czasie trwania stanu nadzwyczajnego) są ograniczenia w poborze gazu ziemnego. Jest to środek o charakterze nierynkowym, stosowany w sytuacji, gdy wszelkie dostępne środki służące zaspokojeniu potrzeb odbiorców na gaz ziemny zostały wyczerpane.

Na podstawie art. 63 ust. 1 pkt. 11 *ustawy o zapasach*, ten kto nie stosuje się do ograniczeń w poborze gazu ziemnego podlega karze pieniężnej. Wysokość kary ustala się w zależności od ilości pobranego gazu ziemnego w okresie przekroczenia mocy wynikającej z wprowadzonych ograniczeń. Przekroczenie mocy oblicza się w następujący sposób:

1) w przypadku przekroczenia mocy godzinowej – jako iloczyn mocy maksymalnej, zarejestrowanej przez układ pomiarowy, ponad moc wynikającą z wprowadzonych ograniczeń, ilości godzin w miesiącu, w którym obowiązywały ograniczenia, i czterokrotności stawki opłaty stałej za usługę przesyłania dla danej grupy taryfowej, do której odbiorca zostałby zakwalifikowany na podstawie mocy ustalonej dla tego odbiorcy w pierwszym stopniu zasilania;

2) w przypadku przekroczenia mocy godzinowej i mocy dobowej – jako iloczyn mocy maksymalnej zarejestrowanej przez układ pomiarowy, ponad moc wynikającą z wprowadzonych ograniczeń, ilości godzin w miesiącu, w którym obowiązywały ograniczenia, i ośmiokrotności stawki opłaty stałej za usługę przesyłania dla danej grupy taryfowej, do której odbiorca zostałby zakwalifikowany na podstawie mocy ustalonej dla tego odbiorcy w pierwszym stopniu zasilania.

Obecnie, trwają prace nad projektem nowego rozporządzenia Rady Ministrów *w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego*. Celem tych prac jest zwiększenie efektywności mechanizmu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego poprzez:

- objęcie ograniczeniami w poborze większej grupy odbiorców, tj. wszystkich którzy nie zostali zakwalifikowani do kategorii odbiorców chronionych;
- wprowadzenie notyfikowanej w dniu 19 lutego 2018 r. do Komisji Europejskiej polskiej definicji „odbiorcy chronionego”, który nie podlega ograniczeniom;
- zdefiniowanie na nowo stopni zasilania oraz zasad ich ustalania – odrębnie w stosunku do odbiorców, których moc przyłączeniowa jest większa lub równa 5,5 MWh/h i w stosunku do odbiorców o mniejszej mocy przyłączeniowej tak, aby w efekcie możliwe było osiągnięcie oszczędności w zużyciu gazu ziemnego, które pozwolą na zagwarantowanie bezpieczeństwa paliwowego państwa;
- doprecyzowanie sposobu ogłaszania obowiązujących stopni zasilania, w szczególności poprzez wprowadzenie obowiązku ich podawania do wiadomości publicznej z 10-godzinnym wyprzedzeniem;

- wykorzystywanie do określania stopni wartości wyrażanych w jednostkach energii.

7. Testy reagowania w sytuacji wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej

Rolę inicjatywną w zakresie organizacji testów reagowania w sytuacji nadzwyczajnej (dalej: testy reagowania) posiada Minister Energii. Testy reagowania odbywają się nie rzadziej niż raz na 4 lata, a ich termin oraz podmiot odpowiedzialny za ich organizację jest wyznaczany przez Ministra Energii.

Scenariusz testu reagowania powinien być przygotowywany w wąskim gronie eksperckim i nie jest ujawniany do czasu realizacji testu jego uczestnikom. Scenariusz zakłada ciąg zdarzeń stopniujących potencjalne problemy w funkcjonowaniu systemów gazowych aż do wydarzenia wymagającego uruchomienia stanu nadzwyczajnego tj. do momentu obiektywnej konieczności uruchomienia środków nierynkowych. Dopuszczalne jest również założenie scenariusza katastroficznego, który od razu doprowadzi do stanu nadzwyczajnego.

W ramach przygotowania scenariusza należy zidentyfikować główne podmioty, które powinny uczestniczyć w teście (interesariusze).

Scenariusz testu reagowania zakłada warianty przebiegu symulacji w zależności od decyzji podejmowanych przez jego uczestników.

Scenariusz testu reagowania podlega zaakceptowaniu przez Ministra Energii, a podmioty wskazane w teście (interesariusze) mają obowiązek uczestnictwa w nim.

Na potrzeby realizacji testu reagowania należy określić wyraźnie mechanizmy i środki komunikacji, aby jasno oddzielić komunikaty testowe od faktycznej komunikacji pomiędzy interesariuszami.

Realizacja testu powinna przebiegać w warunkach jak najbardziej zbliżonych do realnych. Dopuszczalne jest posługiwanie się „czasem wirtualnym” dla procesów wolnozmiennych w czasie. Dla fazy testu, w którym podejmuje się decyzje, „czas wirtualny” powinien być równy czasowi rzeczywistemu. W trakcie testów należy unikać formułowania ocen lub wniosków. Wskazane jest zdefiniowanie funkcji obserwatorów nie zaangażowanych w testy, celem rejestracji zdarzeń, decyzji, wykorzystanych procedur i instrukcji oraz identyfikacji faktów mających miejsce w trakcie testów reagowania.

Pierwsze testy reagowania będą przeprowadzone nie później niż rok od daty przyjęcia niniejszego planu na wypadek sytuacji nadzwyczajnej.

Po realizacji testu reagowania należy przewidzieć fazę podsumowania wyników uzyskanych jego w ramach. Podsumowanie wniosków, harmonogram zdarzeń oraz rekomendacje po realizacji testu, podmiot odpowiedzialny za realizację testu powinien przedstawić w raporcie końcowym do Ministra Energii.

Operator systemu przesyłowego, operatorzy systemów dystrybucyjnych, jak również operatorzy systemów magazynowych są zobowiązani do przeprowadzenia co najmniej raz w roku testów reagowania w formie zadań praktycznych lub symulacji sztabowej dla scenariuszy awarii kluczowych elementów zarządzanej infrastruktury. W zależności od

potrzeb scenariusza takie testy mogą odbywać się we współpracy z podmiotami, które mogą być dotknięte skutkami potencjalnych zakłóceń lub które mogą mieć wpływ na minimalizację skutków zdarzeń.

Raporty i wnioski z przeprowadzanych testów zobowiązani są przedłożyć do Ministra Energii.

8. Wymiar regionalny

Niniejszy *Plan działań na wypadek sytuacji nadzwyczajnej* po raz pierwszy wprowadza mechanizmy współpracy na poziomie regionalnym. W celu zagwarantowania państwom członkowskim dostępu do informacji, które umożliwią zapobieganie lub zareagowanie na potencjalne zakłócenia w dostawach gazu ziemnego w momencie ich wystąpienia, utworzono efektywny system komunikacji oraz wymiany informacji pomiędzy organami właściwymi państw członkowskich w danej grupie ryzyka.

8.1 REGIONALNA GRUPA RYZYKA - BIAŁORUŚ

8.1.1 Środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych

Stan wczesnego ostrzeżenia:

Ogłoszenie stanu wczesnego ostrzeżenia następuje w momencie, gdy istnieją konkretne, poważne i wiarygodne informacje, że może wystąpić zdarzenie, które może spowodować znaczne pogorszenie sytuacji w zakresie dostaw gazu ziemnego i może doprowadzić do uruchomienia stanu alarmowego lub stanu nadzwyczajnego.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan wczesnego ostrzeżenia, powinien niezwłocznie poinformować wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do grupy ryzyka o wprowadzeniu tego stanu, a także o każdym wdrożonym środku lub środku, który ma zostać wdrożony, w celu zaradzenia skutkom zakłócenia w dostawach gazu ziemnego.

Właściwy organ powinien zgłaszać wszelkie zmiany w sytuacji w systemie gazowym ze wskazaniem wszystkich przyjętych lub wstrzymanych środków, jeżeli takie istnieją.

Stan alarmowy:

Stan alarmowy jest ogłaszany w przypadku gdy wystąpi zakłócenie w dostawach lub nadzwyczajnie wysokie zapotrzebowanie na gaz ziemny, które prowadzi do znacznego pogorszenia sytuacji w zakresie dostaw, ale rynek nadal jest w stanie poradzić sobie z tym zakłóceniem lub sprostać zapotrzebowaniu bez potrzeby stosowania środków nierynkowych.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan alarmowy, powinien niezwłocznie poinformować wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do grupy ryzyka o wprowadzeniu tego stanu, a także o każdym wdrożonym środku lub środku, który ma zostać wdrożony, w celu zaradzenia skutkom zakłócenia w dostawach gazu ziemnego.

Właściwy organ powinien zgłaszać wszelkie zmiany w sytuacji w systemie gazowym ze wskazaniem wszystkich przyjętych lub wstrzymanych środków, jeżeli takie istnieją.

Stan nadzwyczajny:

Stan nadzwyczajny jest ogłaszany w przypadku gdy zastosowano wszystkie stosowne środki rynkowe, ale dostawy gazu ziemnego są niewystarczające do zaspokojenia pozostałego zapotrzebowania na gaz ziemny, tak że jest konieczne wprowadzenie dodatkowo środków nierynkowych.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan nadzwyczajny, powinien niezwłocznie poinformować wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące

do grupy ryzyka o wprowadzeniu tego stanu, a także o każdym wdrożonym środku lub środku, który ma zostać wdrożony, w celu zaradzenia skutkom zakłócenia w dostawach gazu ziemnego.

Właściwy organ powinien zgłaszać wszelkie zmiany w sytuacji w systemie gazowym ze wskazaniem wszystkich przyjętych lub zaprzestanych środków, jeżeli takie istnieją. Środki nierynkowe muszą być dodatkowo wprowadzone w celu, w szczególności, zabezpieczenia dostaw gazu do odbiorców chronionych zgodnie z art. 6 rozporządzenia 2017/1938.

Zgodnie z art. 11 ust. 7 rozporządzenia 2017/1938 podczas stanu nadzwyczajnego, na wniosek odpowiedniego operatora systemu przesyłowego energii elektrycznej lub gazu ziemnego, państwo członkowskie może podjąć decyzję o priorytetowym traktowaniu dostaw gazu ziemnego, do niektórych kluczowych elektrowni względem dostaw gazu ziemnego do niektórych kategorii odbiorców chronionych. W związku z powyższym, w poniższej tabeli zestawiono wykaz polskich kluczowych elektrowni i elektrociepłowni wraz z rocznym zużyciem gazu ziemnego przez te elektrownie.

Tabela 1 Zużycie gazu ziemnego przez elektrownie i elektrociepłownie

Nazwa elektrowni	Osiągalna moc elektryczna [MW]	Roczne zużycie gazu [mln m ³]	Rodzaj paliwa
Elektrownia Płock	630	750,5	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrownia Włocławek	485	469,3	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Wrotków	231	237,1	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Gorzów (TG8)	54,5	n/a ¹	Gaz ziemny wysokometanowy i zaazotowany
Elektrociepłownia Gorzów 2	138	344,6	Gaz ziemny wysokometanowy i zaazotowany
Elektrociepłownia Rzeszów	101	103,4	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Nowa Sarzyna	128,9	165	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Toruń	100,6	121,3	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Zielona Góra	188	356,5	Gaz ziemny zaazotowany

1) Jednostka TG8 pełni rolę jednostki rezerwowej i nie jest przewidziana do produkcji do 2021 r.

Szybka i skuteczna wymiana informacji między właściwymi organami państw członkowskich należących do grupy ryzyka jest kluczowym elementem radzenia sobie z potencjalnymi konsekwencjami zakłóceń w dostawach w tak zróżnicowanym regionie.

Poniżej wymieniono środki nierynkowe w poszczególnych państwach członkowskich białoruskiej grupy ryzyka:

1. Polska:

W Polsce, główne obowiązki służb publicznych związane z zapewnieniem bezpieczeństwa dostaw określa ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. *o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1323, z późn. zm.).

Zapasy obowiązkowe:

Przedsiębiorstwa energetyczne, które prowadzą działalność gospodarczą związaną z importem gazu ziemnego do Polski, zobowiązane są do utrzymywania zapasów obowiązkowych gazu ziemnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw do Polski, a także zminimalizowania skutków awarii sieci gazowej lub nieoczekiwanego wzrostu zużycia gazu ziemnego. Obowiązkowe zapasy gazu ziemnego powinny być utrzymywane w ilości odpowiadającej co najmniej 30-dniowemu średniemu dziennemu przywozowi tego gazu. Parametry techniczne magazynów, w których składowane są zapasy, muszą zapewniać możliwość ich dostarczenia do systemu gazowego w terminie nieprzekraczającym 40 dni.

Ograniczenia w poborze gazu ziemnego:

Ograniczenia w poborze gazu ziemnego mogą być wprowadzane w określonych okresach czasu na terytorium Polski. Polegają one na ograniczeniu maksymalnego godzinowego i dobowego poboru gazu ziemnego przez określone grupy odbiorców. Zgodnie z art. 58 ust. 4 *ustawy o zapasach*, ograniczenia nie mają zastosowania do odbiorców gazu ziemnego będących gospodarstwami domowymi.

2. Belgia:

Po wykorzystaniu środków rynkowych w stanie wczesnego ostrzeżenia i w stanie alarmowym, operator systemu przesyłowego, gdy jest to możliwe może wykorzystać kolejno następujące środki:

1. zawieszenie praw do obrotu gazem użytkownikom sieci, powodującym zakłócenie dostaw,
2. wstrzymanie przerywanych zdolności przesyłowych w międzysystemowych punktach wyjścia,
3. wstrzymanie przerywanych zdolności mieszalni gazu oraz instalacji służących do podnoszenia jakości (uzdatniania) gazu ziemnego,
4. wstrzymanie przerywanych zdolności przesyłowych do elektrowni lub odbiorców przemysłowych,

5. niezrównoważone ograniczenie ciągłych zdolności przesyłowych w międzysystemowych punktach wyjścia,
6. ograniczenie ciągłej zdolności instalacji służących do podnoszenia jakości (uzdatniania) gazu ziemnego,
7. wymuszony odbiór z magazynów gazu,
8. ograniczenie ciągłych zdolności przesyłowych do elektrowni lub odbiorców przemysłowych.

Środki określone w punktach 2-8 stanowią Plan wyłączenia, który może być realizowany na całej sieci przesyłowej lub tylko w odniesieniu do jej części, biorąc pod uwagę lokalizację zakłócenia i wpływ tych środków na integralność systemu.

3. Republika Federalna Niemiec:

W Niemczech środki nierynkowe są obowiązkiem administracji publicznej i są określone w prawie niemieckim: EnSiG (ustawa o bezpieczeństwie energetycznym) i GasSV (dekret o bezpieczeństwie gazowym). Środki nierynkowe są tożsame ze środkami wymienionymi w załączniku VIII do rozporządzenia (UE) 2017/1938.

4. Holandia:

W chwili obecnej w Holandii nie istnieją żadne środki nierynkowe. Środki te mogą zostać wprowadzone w niedalekiej przyszłości, biorąc pod uwagę sytuację związaną z trzęsieniami ziemi na złożu Groningen oraz ich wpływem na mieszkańców Groningen i mogą obejmować przerwanie dostaw gazu ziemnego dla niechronionych odbiorców.

8.1.2 Mechanizmy współpracy

8.1.2.1 System Koordynacji Regionalnej ds. Gazu (ReCo System)

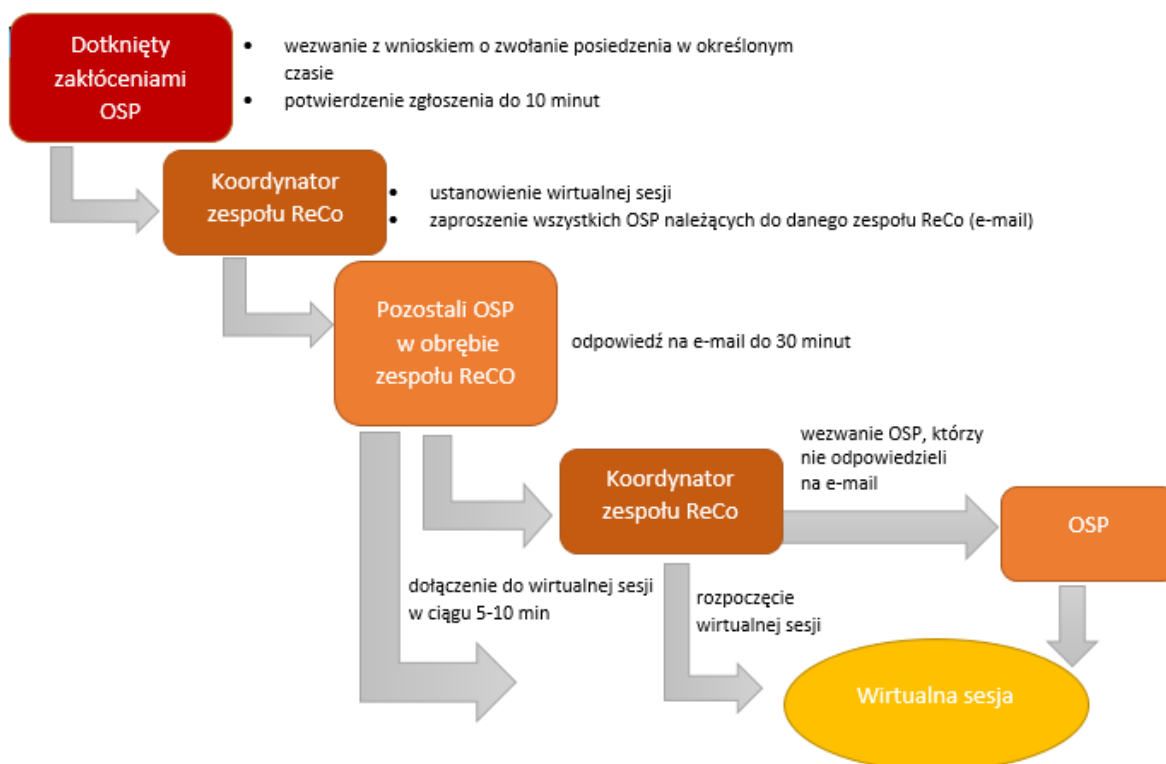
Zgodnie z art. 3 ust. 6 rozporządzenia 2017/1938, rola Systemu Koordynacji Regionalnej do spraw Gazu (ReCo System) ustanowionego przez ENTSOG i składającego się ze stałych grup ekspertów, w celu współpracy i wymiany informacji między operatorami systemów przesyłowych w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej o zasięgu regionalnym lub unijnym, jest bardzo znacząca.

Operatorzy systemów przesyłowych (OSP) powinni współpracować i wymieniać informacje, w tym dotyczące przepływów dostaw gazu ziemnego w sytuacji kryzysowej, korzystając z ReCo System.

Wszystkie procedury działania zespołów ReCo mogą być traktowane jako środki nadzwyczajne.

Wschodni Zespół ReCo, do którego należy większość państw członkowskich białoruskiej grupy ryzyka, został uruchomiony w listopadzie 2017 r., a Open Grid Europe (niemiecki operator systemu przesyłowego) został powołany na jego koordynatora, do listopada 2019 r. Koordynator jest pierwszym OSP, z którym należy się skontaktować w sytuacji kryzysowej. Jego rolą jest poinformowanie pozostałych operatorów państw członkowskich, wchodzących w skład wschodniego zespołu i uruchomienie wirtualnej sesji.

Poniższy schemat przedstawia sposób wymiany informacji w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

8.1.2.2 Sąsiednie procedury

W celu posiadania dostępu do pełnych informacji na temat aktualnej sytuacji w systemie gazowym, właściwe organy wszystkich państw członkowskich należących do grupy ryzyka powinny przygotować odpowiednie procedury gromadzenia informacji od wszystkich operatorów systemów gazowych, a w razie potrzeby również od uczestników rynku.

8.1.3 Solidarność wśród państw członkowskich

Jeżeli państwo członkowskie nie jest w stanie pokryć deficytu w dostawach gazu do swoich odbiorców chronionych w ramach solidarności, mimo wyczerpania wszystkich środków rynkowych i wszystkich innych środków przewidzianych w *Planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej*, zgodnie z przepisami art. 13 rozporządzenia (UE) 2017/1938, właściwy organ tego państwa członkowskiego może zwrócić się o zastosowanie mechanizmu solidarności, zgłaszając wyraźny wniosek KE i właściwym organom wszystkich państw członkowskich, z którymi jest bezpośrednio połączony lub połączony jest za pośrednictwem państwa trzeciego.

Właściwy organ powinien również niezwłocznie poinformować właściwe organy wszystkich państw członkowskich należących do grupy ryzyka o zgłoszonym wniosku.

Członkowie białoruskiej grupy ryzyka rozpoczęli rozmowy w celu dokonania uzgodnień technicznych, prawnych i finansowych niezbędnych do wdrożenia mechanizmu solidarności opisanego w art. 13 rozporządzenia (UE) 2017/1938. Celem uzgodnień jest umożliwienie dokonania przeglądu i omówienia w szerokim gronie barier w poszczególnych państwach członkowskich, które mogą utrudniać wdrożenie mechanizmu solidarności, jak

również dyskusja nad możliwymi sposobami eliminacji tych barier i kształtem umowy międzyrządowej, która umożliwi funkcjonowanie mechanizmu solidarności. Obecnie trwa analiza uwag zgłoszonych przez państwa członkowskie do projektu umowy międzyrządowej. W kolejnym etapie przewiduje się przedstawienie zaktualizowanej wersji projektu umowy międzyrządowej, która podlegać będzie dalszym dyskusjom.

8.2 REGIONALNA GRUPA RYZYKA – UKRAINA

8.2.1 Środki przyjmowane w poszczególnych stanach kryzysowych

Wszystkie wymienione poniżej środki zasadniczo mają charakter informacyjny i są przydatne dla wszystkich państw członkowskich należącym do grupy ryzyka, aby mogły one zareagować na nieoczekiwane zdarzenia w celu zapobieżenia rozszerzeniu się kryzysu i udzielenia pomocy państwom członkowskim znajdującym się w potrzebie w możliwie najszerszym zakresie.

Stan wczesnego ostrzeżenia:

W przypadku gdy właściwy organ jednego z państw członkowskich należących do grupy ryzyka ogłosi stan wczesnego ostrzeżenia, musi poinformować w ciągu jednego dnia, zarówno o tym ogłoszeniu, jak również o każdym wdrożonym środku, wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do tej grupy ryzyka.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan wczesnego ostrzeżenia, aktualizuje co cztery dni robocze, wszystkim pozostałym państwom członkowskim należącym do grupy ryzyka, informacje w zakresie sytuacji stanu wczesnego ostrzeżenia, informując również o wszystkich przyjętych lub wstrzymanych środkach, jeżeli takie istnieją.

Stan alarmowy:

W przypadku gdy właściwy organ jednego z państw członkowskich należących do grupy ryzyka ogłosi stan alarmowy, musi poinformować w ciągu jednego dnia, zarówno o tym ogłoszeniu, jak również o każdym wdrożonym środku, wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do tej grupy ryzyka.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan wczesnego ostrzeżenia, aktualizuje co dwa dni robocze, wszystkim pozostałym państwom członkowskim należącym do grupy ryzyka, informacje w zakresie sytuacji stanu alarmowego, informując również o wszystkich przyjętych lub wstrzymanych środkach, jeżeli takie istnieją.

Stan nadzwyczajny:

W przypadku gdy właściwy organ jednego z państw członkowskich należących do grupy ryzyka ogłosi stan alarmowy, musi poinformować w ciągu jednego dnia, zarówno o tym ogłoszeniu, jak również o każdym wdrożonym środku, wszystkie pozostałe państwa członkowskie należące do tej grupy ryzyka.

Właściwy organ państwa członkowskiego, które ogłosiło stan wczesnego ostrzeżenia, aktualizuje codziennie lub kilka razy w ciągu dnia, wszystkim pozostałym państwom członkowskim należącym do grupy ryzyka, informacje w zakresie sytuacji stanu nadzwyczajnego, informując również o wszystkich przyjętych lub wstrzymanych środkach, jeżeli takie istnieją.

Zgodnie z art. 11 ust. 7 rozporządzenia 2017/1938 podczas stanu nadzwyczajnego, na wniosek odpowiedniego operatora systemu przesyłowego energii elektrycznej lub gazu ziemnego, państwo członkowskie może podjąć decyzję o priorytetowym traktowaniu dostaw gazu ziemnego, do niektórych kluczowych elektrowni względem dostaw gazu ziemnego do niektórych kategorii odbiorców chronionych. W związku z powyższym, w poniższej tabeli zestawiono wykaz polskich kluczowych elektrowni i elektrociepłowni wraz z rocznym zużyciem gazu ziemnego przez te elektrownie.

Tabela 1 Zużycie gazu ziemnego przez elektrownie i elektrociepłownie

Nazwa elektrowni	Osiągalna moc elektryczna [MW]	Roczne zużycie gazu [mln m ³]	Rodzaj paliwa
Elektrownia Płock	630	750,5	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrownia Włocławek	485	469,3	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Wrotków	231	237,1	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Gorzów (TG8)	54,5	n/a ¹	Gaz ziemny wysokometanowy i zaazotowany
Elektrociepłownia Gorzów 2	138	344,6	Gaz ziemny wysokometanowy i zaazotowany
Elektrociepłownia Rzeszów	101	103,4	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Nowa Sarzyna	128,9	165	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Toruń	100,6	121,3	Gaz ziemny wysokometanowy
Elektrociepłownia Zielona Góra	188	356,5	Gaz ziemny zaazotowany

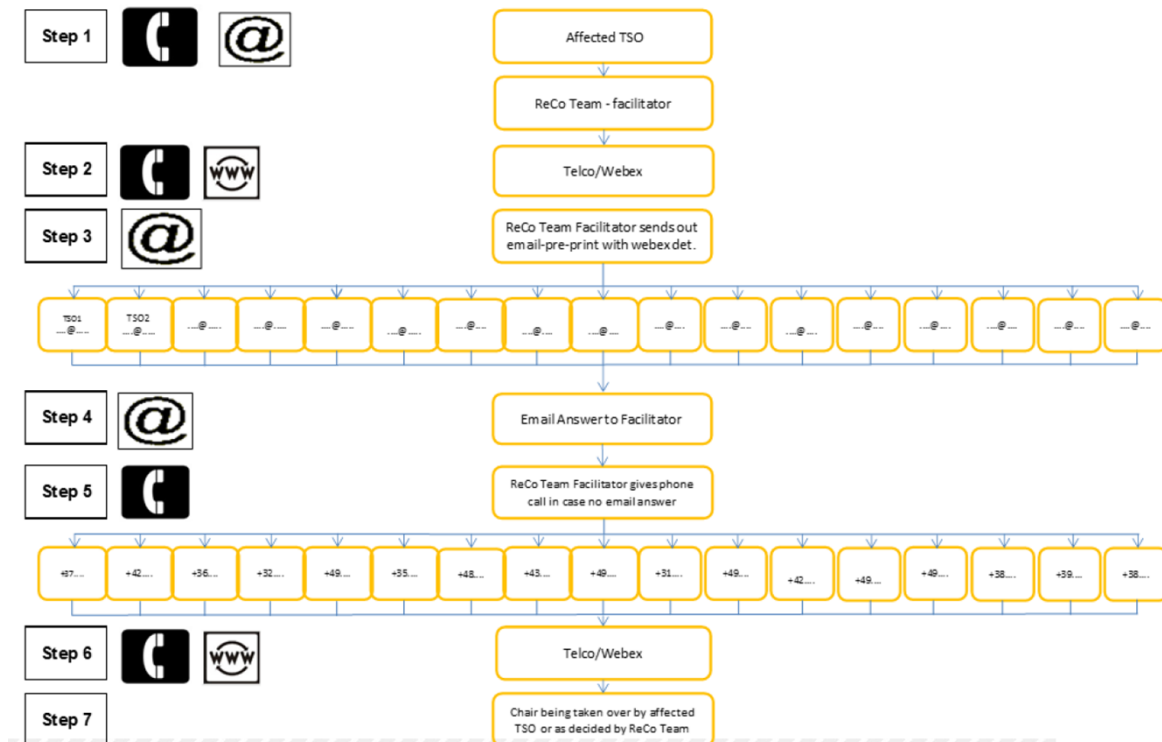
1) Jednostka TG8 pełni rolę jednostki rezerwowej i nie jest przewidziana do produkcji do 2021 r.

8.2.2 Mechanizmy współpracy

8.2.2.1 Procedury w ramach Systemu Koordynacji Regionalnej ds. Gazu

System Koordynacji Regionalnej do spraw Gazu (ReCo System), a dokładniej wschodni zespół ReCo został opisany wymiarze regionalnym *Planu działań zapobiegawczych*. ReCo System uważany jest za środek zapobiegawczy. Każdy środek oferowany przez ReCo System może zostać przyjęty w zależności od skali, w której zdarzenie zostało sklasyfikowane.

System ReCo zawiera schemat blokowy opisujący przepływ informacji, co zostało przedstawione na poniższym rysunku.

8.2.2.2 Procedury pomiędzy sąsiednimi operatorami systemów przesyłowych

Na poziomie technicznym, zdefiniowanie numerów telefonów i kontaktowych adresów e-mail ma zasadnicze znaczenie dla szybkiego podejmowania decyzji w nagłych przypadkach oraz dla sprawdzenia, czy upoważnione osoby przekazują informacje.

8.2.2.3 Usprawnienie mechanizmów współpracy

Właściwe organy członków ukraińskiej grupy ryzyka zwrócą się do swoich operatorów systemów przesyłowych w celu:

- wymiany schematów blokowych za pośrednictwem zespołów ReCo w celu wykorzystania najlepszych praktyk.
- aktualizacji "umów o wzajemnej pomocy" w ramach "umów o połączeniach międzysystemowych" z uwzględnieniem obecnych ram prawnych dotyczących bezpieczeństwa dostaw oraz ustalenie wyraźnej korelacji między poziomem kryzysu a środkami.

8.2.3 Solidarność między państwami członkowskimi

Członkowie ukraińskiej grupy ryzyka rozpoczęli rozmowy w celu dokonania uzgodnień technicznych, prawnych i finansowych niezbędnych do wdrożenia mechanizmu solidarności opisanego w art. 13 rozporządzenia (UE) 2017/1938.

Jak tylko ustalenia te będą uzgodnione, zostaną one włączone do niniejszego ustępu.

8.2.4 Propozycje dotyczące oceny kolejnego planu na wypadek sytuacji nadzwyczajnej

Propozycja dla kolejnego planu, w celu umocnienia współpracy w czasie kryzysu, zakłada spotkanie z przedstawicielami państw członkowskich, wszystkimi regionalnymi

operatorami systemów przesyłowych, wszystkimi regionalnymi operatorami systemów magazynowania gazu ziemnego, wszystkimi regionalnymi operatorami terminali regazyfikacji LNG oraz wszystkimi krajowymi organami regulacyjnymi przynajmniej raz w roku np. przed rokiem gazowym.

Grupa złożona z ww. członków mogłaby być rodzajem Grupy Koordynacyjnej ds. Gazu, lecz ograniczonej jedynie do grupy ryzyka.

Spotkania w takiej formie ułatwiłyby zrozumienie perspektyw krajowych.